

İSLAM ÖNCESİ DEVLET YÖNETİMİ

A. Göktaşının Hükümdarı donattığı yetkiler:

1)Kut: Hükümdarın sülalesine verdiği yetki

2) Küç(Güç): Hükümdarın sülalesine verdiği askeri donanım.

3)Ulüş (Pan): Hükümdarın sülalesine verdiği ekonomik güç.

B. Hükümdarın Unvan ve sembolleri:

Sembol: Otağ (Çadır), Nevbet (Davul), Tuğ (Sancak), Kemer (Kur), Berge (Kamçı), ordu, ziyafet (toy), kılıç, örgin (taht), yay, kotuz (sorguç)

Unvan: Han, Hakan, Yabgu, İsteber, İteriş, İdikut, kara, İlig, erkin, tanhu, şanyü

C. İkili Teşkilat:

- İlk defa Asya Hunları uygulamıştır.
- Doğu-Batı şeklinde örgütlenmişlerdir.
- Türk devletlerinin yıkılmasında etkili olmuştur.

D. Kurultay (Toy) (Kengeş):

- Günümüzün Bakanlar Kurulu
- Yılda iki kez olur
- Katılan üyelere (hepsine) toygun denir.
- Toygunlar: Hakan-Hatun Boy beyleri, Hanedan üyeleri, Komutanlar, İleri gelenler.
- Dini Konularda dahil her konu görüşülür.
- Hakanın isteği ile töre değiştirilir. Hakan töreye uymazsa görevden alınır yenisi seçilir.
- Komutan: Peçenekler, ismiyle geçer. (İhtiyarlar Meclisi: Hazarlar)

E. Diğer Devlet Görevleri:

Apa : Sivil Yönetici /Aygucu: Vezir

Ağılığ: Hazine sorumlusu /Tamgacı: Yazışma işleri

Tiğın: Hükümdar oğlu /Şad(inal/atama): Tigin eğitimcisi / Şad: Tigin'in gelişmiş hali Vali

Tuden: Vergi Memuru /Tutuk: Askeri Vali

Buyruk: Bakan /Erkin: Oğuz Hükümdar

İSLAMİYET ÖNCESİ SOSYAL HAYAT

A. Kavramlar:

Ög: Anne

Kong: Baba

Yurt: Halkın kaldığı çadırıdır.

B. Toplumsal Yapı:

Devlet: İl

Millet: Budun

Boy: Boy

Sülale: Urug

Aile: Oğuş

İSLAMİYET ÖNCESİ HUKUK

- Yazısız hukuk kuralları töredir.
- Töreler Hakan'ın isteği, kurultayın kararı ile değişir. Değişmez 4 hükmü vardır.

1)Adalet: Konilik, 2)İnsanlık, 3)Eşitlik: Tüzlük, 4)İyilik: Uzluk

- Mahkeme başkanına Yargan (Yargucu) denir.
- Hapis cezası 10 günü geçmez idam vardır. (Çünkü yerleşik hayat yok.)

İSLAMİYET ÖNCESİ ORDU

- Metehan ilk düzenli orduyu kurdu. "onlu sistemi" bulmuştur. (On bin kişi: tamen: tümenbaşı)

Not: İslam öncesinde düşman durumunun öğrenilmesi amacıyla gönderilen keşif birliğine "Yelme" denir.

- Kız, erkek ayrımı yok herkese savunma öğretilir.

İSLAMİYET ÖNCESİ BİLİM

- Matematik, Tıp, Eczacılık ve astronomi

Takvimler:

1) 12 Hayvanlı = Güneş (Bu zamanda yapıldı)

2) Hicri = Ay

3) Celali = Güneş

4) Kumi = Güneş

5) Miladı = Güneş

İSLAMİYET ÖNCESİ SANAT (Eserlerde geometrik simgeler vardır)

- Pozarık Kurgan = İlk halı

- Heykellik, Dokumacılık, Halıcılık, Madencilik, Minyatür, Resim (Firesko)

Essik kurgan = Altın elbiseli adam

- Bozkır sanat anlayışı vardır. (Eserler taşınabilir)

İSLAMİYET ÖNCESİ SPOR

- Güneşe (kureş) denirdi, Yaya yarışına (seğirtme), Ayak tapına (tepük) denirdi.

İSLAMİYET ÖNCESİ DİNLER

1) Dinler:

- Gök Tanrı

- Maniehizm (Uygurlar)

- Budizm (Türgiş, Uygur)

- Hristiyanlık (Avrupa)

- İslamiyet (Karluk)

- Musevilik

- Samanizma

2) İnançlar:

- Doğalar Kültü

- Yer – Su – Gök inancı

- Atalar Kültü

- Tatumizm (on günlük)

3) Kavramlar:

- Yuğ = Cenaze Töreni
- Kurgan = Mezar
- Bolbol = Mezar Taşı
- Kam = Dinadamı (baksı)
- Uçmağ = Cennet (Ahiret İnancı)
- Tamu = Cennet (Ahiret İnancı)
- Kült = İnanç
- Eşük = Kefen

İSLAMİYET ÖNCESİ EKONOMİ

- Parayı ilk bastıran ve ticaretle ilk defa kullanan Köktürklerdir.

İSLAMİYET ÖNCESİ DESTANLAR

- Dede Korkut Hikayeleri = Oğuz ve Kıpçak savaşımı anlatır. (Akkoyunlu Uzun Hasan yazıya geçirmiştir, Ayrıca Kuran'ı Türkçe'ye çeviren ilk kişi.)
- Alper Tunga = İran savaşı anlatılır (İskitler Sakalar)
- Şu = B.İskender İran seferi anlatılır. (İskitler Sakalar)
- Oğuz Kağan = Meke'nin Hayatı (Asya Hun)
- Atilla (Avrupa Hun)
- Manas = En uzun ve devam eden destan (Kırgızlar)
- Ergenekon = Türk'ün sahneye çıkışı (Kırgızlar)
- Bozkurt = Asena, Dili kız (Köktürk)
- Türeyiş = Hun kökenli uygarlar.(Uygurlar)
- Göç = Kutlu dağ Hikayesi (Uygurlar)
- Şankızı (Bulgarlar)

- Yaratılış (Altay)

İSLAMİYET ÖNCESİ YAZILI EDEBİYAT

1) Yenisey Kitabevler: Kırgızlara ait, en eski kitabevidir. Okunamıyor

2) Bugut Yazıları: Köktürklerin en eski yazılarıdır.

3) Orhun Abideleri: Kutluklara ait, Moğolistan'da bulunur. Okunabilen ilk eser.

- Orhun Abideleri V.Tanyukuk, Kultigin ve 3.Kağan adına dikildi.

- Orhunca ve Çince'dir.

- Hükümdarın halka, halkın Hükümdara karşı görevleri yazar. (Tüz)

- Çin entrikalarından bahsedilmiştir.

- Siyasetname özelliği vardır.

- Çözülen ilk kelime "Tengri"dir. (Renik yazı çeşidi vardır) / W.Thomson Çözmüştür.

- Kaplumbağ üzerindedir.

4) Karabalsagun yazıtları ve Sine - Uşi (Moyen- Çur): Uygurlara ait.